

BÖLGEMİZDE GÖZ YARALANMALARI KOMPLİKASYONLARI VE TEDAVİSİ

Orhan ERCAN(x)

Güler AKSU(xx)

ÖZET

Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Numune Hastanesi Göz Kliniğine 1.10.1969-1.10.1972 tarihleri arasında göz yaralanması nedeniyle yatırılarak tedavi edilen 303 hastanın çeşitli nitelikleri, yaralanmanın yeri ve cinsi, meydana gelen komplikasyon ve prognozu incelenmiştir.

1. GİRİŞ :

Gözler küre şeklindeki yapısına, yumuşak orbita yağ dokusu içinde yer değiştirebilmesine, orbita kemik duvarları ve kapaklar ile korunmasına rağmen, dış etkenler ile sık olarak zarara uğramaktadır.

Travmalar, göz hastalıklarının önemli bir kısmını teşkil eder. Ensdansı muhite, mesleğe ve çeşitli diğer faktörlere bağlı olarak değişir(1). Göz yaralanmaları ensidansı, göz kliniklerine müracaat edenlerde genel olarak %10 iken, endüstriyel ülkelerde % 30'a bazı durumlarda % 50'ye kadar çıkmaktadır(2).

Bölgemizde sık olarak rastlanan oküler yaralanmalarla ilgili bir araştırma daha önce yapılmamıştır. Gözle ilgili yaralara müdahale edilmeden önce, her iki gözün görmesi kaydedilir. Hasta ve yakınlarından gözle ilgili anemnezin dikkatle alınması, adli ve tedavi yönünden önemlidir(3). Tespit edilen patoloji kroki halinde belirtilmeli, yaralayıcı ajanın kimyasal yapısı, şekli, ebadı tespiti çalışılmalıdır. Her perforan göz travmasında, rutin olarak-röntgenolojik muayene gereklidir(4, 5).

Göz yaralanmalarının çeşitli yönlerini incelemek mümkündür. Araştır-

(x) Erzurum Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Göz Kliniği Asistanı.

(xx) Erzurum Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Göz Kliniği Yöneticisi.

mamızda yaralanmanın cinsi ve gözde yapmış olduğu-hasar ile prognozu etkiliyen faktörler temel konu olarak alınmıştır. Bunun yanında, göz yaralanması ile kliniğimize yatırılan hastaların yaş ve cinse göre dağılımı, Vak'a-

ların meslek grupları ile olan ilişkisi, yabancı cismin gözde lokalizasyonu ve yaralının hastaneye müracaat tarihi ile prognoz arasındaki ilişki araştırılmıştır.

2. MATERYAL VE METOD :

Araştırmamızın materyelini teşkil eden hastalar 1.10.1969 - 1.1.1972 tarihleri arasında geçen üç yıllık sürede, göz yaralanması nedeniyle Atatürk Ü-

niversitesi Tıp Fakültesi Numune Hastanesi Göz Kliniğinde yatarak tedavi görenlerdir.

3. BULGULAR :

Üç yıllık sürede kliniğimizde yatarak tedavi gören hasta sayısı 2406 dır. Hastaların 405'i (% 16,8) i göz yaralanması teşhisi ile yatırılmıştır. Göz yaralanması teşhisi ile yatırılan hastalar-

dan 102'si hakkında yeterli bilgi edinilemediğinden çalışma dışı bırakılmıştır.

Araştırmamıza giren ve hakkında güvenilir bilgilere sahip olduğumuz 303 vak'anın yaş ve cinse dağılımı Tablo 1 de gösterilmiştir.

Tablo: 1- Göz Yaralanması görülen Vak'aların Yaşa ve Cinse Göre Dağılımı.

Yaş grupları	Vak'a Sayısı		T o p l a m	
	Kadın	Erkek	Sayı	(%)
0-9	34	57	91	40,0
10-19	15	57	72	23,8
20-29	2	36	38	12,5
30-39	8	35	43	13,5
40-49	5	20	25	8,2
50-59	4	11	15	5,0
60-+	1	18	19	6,3
Sayı	69	234	303	
Toplam %	22.8	77.2		100.0

DF: 6 χ_2 : 22.96
0,001 < p < 0,01

Tablonun tetkikinden anlaşılacağı gibi, erkeklerde hemen daima göz ya-

ralanmaları kadınlardakinden önemli derecede fazladır.

Vak'aların 127'sinde, tüm vak'aların % 51,8 ni künt yaralanmalar teşkil etmiştir. Rüptürlü künt yaralanmalar % 23.7 ve rüptür süzler % 18.2 olarak tespit edilmiştir. Künt yaralanmalarda görenler % 67.7, tamirle yerinde kalan göz sayısı % 25.2, enükle edilen % 3.1 ve fitizise giden göz sayısı % 4 tür. Künt yaralanmalarda komplikasyon olarak iritasyon % 72.4, travmatik katarakt % 61.4 hifema % 56, iris prolapsusu % 32.2 olarak tespit edilmiştir.

Kesici ve delici yaralanmalar 161 vak'adır. Toplam göz yaralanması vak'alarımızın % 53.1'ni teşkil etmektedir. Bunların 90'ı korneal, 43'ü korneo-skleral ve 28'i skleral yaralanma idi.

Bu tip yaralanmalarda komplikasyon olarak hifema % 68.7, iris prolapsusu % 66.4, travmatik katarakt % 50.3, iritasyon % 60.2 tespit edil-

miştir. Hiç bir vak'ada sempatik oftalmi, retina dekolmanı ve lens lüksasyonu görülmemiştir. Bu grup yaralanmalarda görenler % 59, tamirle yerinde kalan göz % 32.9, enükle edilen göze % 4.3 ve fitizise giden göz sayısı % 3.7 dir.

Toplam vak'aların % 3.9'unda, 12 vak'ada göz ve orbita yabancı cismi tespit edilmiştir. Bu tip yaralanmalarda vak'a sayısının azlığı nedeniyle araştırmamızda önem taşımamaktadır.

Fiziko-şimik yaralanmalar incelediğimiz vak'aların % 1.1'ni teşkil etmektedir. Bu tip yaralanmaların büyük bir kısmı ayaktan poliklinikte tedavi edildiğinden çalışma dışı bırakılmış, ancak yatarak tedavi görenler çalışmaya katılmıştır.

Göz yaralanmalarında vak'aların mesleğe göre gruplandırılması Tablo 2 de gösterilmiştir.

TABLO: 2- Vak'aların Meslek Gruplarına Göre Dağılımı

Meslek Grupları	Hasta Sayısı	(%)
Süt ve Oyun Çağı Çocuğu	40	16.2
Okul çağı Çocuğu	109	36.1
Çiftçiler	74	24.4
Ev hanımları	23	7.8
İşçiler	14	4.7
Memurlar	16	5.3
Avacı ve sporcular	3	0.9
Diğer Meslekler	14	4.6
Toplam	303	100.0

Araştırmamızda en çok yaralanma yapan ajan ağaç dalı, sopa, cirit v.b., gibi odun cinsi cisimler % 32.3 dir. Bundan sonra sıra ile taş % 22.1, bıçak makas gibi delicilerle % 10 yaralanma tespit edilmiştir. Daha az oranda inek boynuzu, mantar tabancası, yumruk, demir çapağı, kurşun, cam, kamçı,

kayış gibi ajanlarla yaralanmalar tespit edilmiştir.

Yaralanmanın meydana gelişi ile hastaneye müracaat için geçen zaman arasındaki ilişki bütün hastalıklarda olduğu gibi burada da önemlidir. -Bununla ilgili-verilen Tablo 3 te gösterilmiştir.

TABLO: 3- Yaralanmanın Husulünden Sonra Hastaneye Müracaat İçin Geçen Zamanla Prognoz Arasındaki İlişki

Müracaat süresi	Görenler	Yerinde kalan	Prognoz			
			Tamirle	Görmiyenler		Toplam
				Eviserasyon	Fitizis	
24 saatten önce	96	28	1	—	125	31.2
1-7 gün	63	45	5	4	117	38.6
8-30 gün	17	14	3	2	336	11.8
Daha geç	14	4	2	5	25	8.4
sayı	190	91	11	11	303	
Toplam %	62.8	50.0	3.6	3.6		100.0

df : 3

x2 : 17.92

0.001 < p < 0.01

4. TARTIŞMA :

Göz yaralanmaları, kliniğimize yatan vak'aların % 16.8 ini teşkil etmektedir. Bu oranı, Kohen % 11.1 olarak tespit etmiştir(6). Araştırmalarını özellikle iş kazaları üzerinde yapan Çingil ise bu oranı % 4.7 olarak bulmuştur(2).

Tablo: 1'de gösterildiği gibi araştırmamız sonucunda genel olarak göz yaralanmalarının küçük yaşlarda daha sık görüldüğü, yaş ilerledikçe göz yaralanması tespit edilenler sayısında bir azalma olduğu görülmektedir. Ancak toplumumuzun nüfus yapısı göz önüne alınacak olursa, nüfus yoğunluğunun daha çok tabandaki genç yaş-grubunda toplandığını görürüz. Bu da araştırma neticesinde elde ettiğimiz sonucun toplumun nüfus karakteri ile ilgili olduğunu göstermektedir. Göz yaralanmalarının kadınlarda erkeklere göre daha seyrek olduğunu tesbit ettik. Kohen araştırma grubunda erkek kadın oranını 4/1 olarak bulmuştur(6). Bizde bu oran 3,4/1 dir. Olurin, Nigeria'da

yapmış olduğu bir araştırmada elde ettiği neticeler bizle eş değerdedir(7).

Artuner ve arkadaşları, göz içerisindeki yabancı cisimler, hakkında yapmış oldukları araştırmada, küçük yaşlarda görülme sıklığının az olduğunu, genç erişkinlerde arttığını, ileri yaşlarda ise, yavaş yavaş azaldığını söylemektedirler(8). Göz içi yabancı cisimleri gibi, dış dünya ile sıkı teması gerektiren bir yaralanma çeşidinde böyle bir dağılımın görülmesi beklenir.

Künt ve kesici delici ajanla yaralanmaların perforan olanları araştırmamızda % 76.6 olarak bulunmuştur. Kohen bu oranı biraz daha yüksek % 85.5 olarak bulmuştur(6).

Künt yaralanmalarda-Kohen travmatik kataraktı % 8 oranında bulmuştur, bizde ise bu oran % 58.2 dir. Olurin ise Künt yaralanmalarında Travmatik kataraktı % 21.1 olarak bulmuştur. Sempatik oftalmiye ise % 4.6 oranında

rastlamıştır(7). Sempatik oftalmiye biz hiç bir yaralanma şeklinde rastlamadık.

Araştırmamızda kesici delici yaralanmalar 160 vak'a ile tüm yaralanmaların % 53.1'ni teşkil etmektedir. Olurin bu tip yaralanmayı bize yakın değerinde % 56 olarak bulmuştur(7). Kesici delici yaralanmalarda hakimiyet korneal lezyonlara % 56.3 aittir. Korneo-skleral lezyonlar 27 ve skleral lezyonlar % 16.8 dir.

Travmatik katarakt en fazla kornea-skleral lezyonlarda, bundan sonra korneal lezyonlarda tespit edilmiştir. Oysaki, Kohen yaptığı araştırmada travmatik kataraktı en fazla korneal lezyonlarda, sonra kornea-skleral lezyonlarda tespit etmiştir(6).

Araştırmamızda genel olarak kesici delici yaralanmalarda rastlanan komplikasyon sırası hifema % 68.7, iris prolapsusu % 64.6, travmatik katarakt % 50.3 ve vitre kaybı % 37.4'tür. Olurin'in araştırmasında sıra ile iris prolapsusu, travmatik katarakt ve vitreus kaybıdır(7).

Tablo:2'nin incelenmesinde görüldüğü gibi, yaralanma en çok okul çağı çocuklarında % 36.1 görülmüştür. Spor ve çeşitli oyunlarda daha faal ve dış tesirlere karşı en tedbirsiz grup olması nedeniyle bu tabii görülebilir. Ayrıca bu durum, toplumun nüfus yapısı ile de ilgilidir. Meslek grupları arasında yaralanmanın en çok görüldüğü ikinci grubu çiftçiler % 24.4 teşkil etmektedir. Buda bölgenin endüstriden ziyade ziraat ve hayvancılıkla uğraşmasına bağlanabilir.

Göz yaralanmalarının hangi meslek gruplarında daha sık görüldüğünü tespit etmek, araştırmanın yapıldığı top-

lumun meslek yönünden nüfus karakterini bilmekle tayin edilebilir.

Göz yaralanmaları bundan sonra sıra ile okul çağı öncesi çocukları % 16.2 ev hanımları % 7.8, memurlar % 5.3, işçiler % 4.7 de görülmektedir. Olurin'de araştırmasında okul çocuklarında yaralanmayı bizde olduğu gibi yüksek bulmuştur(7). İkinci sırayı çiftçiler almıştır ve bizim bulgularımızla eş değerdedir. Eğer Olurin'in araştırmasını yaptığı Nigeria toplumunun yapısı, mesleki yönden bizim nüfus karakterimizle aynı ise, bu uygunluk dahada önem kazanır.

Göz yaralanmalarının prognozunda yaralanmanın cinsi ve anatomik yerinin yanında, yaralının hastaneye müracaat zamanı da şüphesiz ki önemli rol oynar.

Tablo: 3'ün incelenmesinden anlaşılacağı gibi toplam vak'aların % 62.8'inde tedavi ile faydalı görme sağlanmıştır. geri kalan % 37.2'si görmelerini kaybetmişlerdir.

Yaralanmayı müteakip hastaneye erken müracaat edenlerde gören göz oranı çok yüksek hastaneye müracaatta gecikme arttıkça görmesini kaybeden göz oranı ise artmaktadır. Hastaneye geç müracaat edenlerde enüklee, evisere edilen ve fitizise giden göz sayısı kabarıktır.

Yaralanmanın şiddeti, cins, anatomik yerine bağlı olarak prognozun değişeceği şüphesizdir. Rüptürsüz künt yaralanmalarda faydalı görme temin edilen göz oranı % 85.4 tür, fitizise giden göz tespit-edilmemiştir. Rüptürlü yaralanmalarda tedavi ile faydalı görme temin edilen göz oranı ise % 78.1 dir. Rüptürlü yaralanmalarda enüklee, evisere edilen göz ile fitizise giden göz oranı

fazladır. Korneo-skleral yaralanmalarda kaybedilen göz miktarı diğer tip rüptürlü yaralanmalar içinde en fazladır.

Korneal-lezyonlarda tedavi ile gören göz oranı % 78.1 iken, kornea-skleral yaralanmalarda % 29, skleral yaralanmalarda % 39 dur.

5. SONUÇ :

Sosyo-ekonomik ve bilhassa koruyucu tedbirlerin alınması yönünden büyük önem taşıyan göz yaralanmaları arasında rüptürlü göz yaralanmaları en tehlikeli yaralanma şekli olup, korneo-skleral yaralanmaların diğer tip rüptürlü yaralanmalar içinde en fazla enükleasyon, evisserasyon ve fitizis bulbi ile göz kaybına sebep olduğu ka-

naatine varılmıştır. Göz yaralanmalarında en fazla görülen komplikasyonların irritasyon, travmatik katarakt ve hifema olduğu tespit edilmiştir.

Göz yaralanmaları-neticesi % 37.2 vak'ada göz kaybı husule gelmiş yaralanmayı müteakip hastaneye geç müra-caatın prognozu önemli derecede etkilediği sonu una varılmıştır.

SUMMARY

EYE INJURIES IN EASTERN ANATOLIA, COMPLICATIONS AND TREATMENT

In this paper the authors have evaluated 303 patients with eye injuries admitting to the department of ophthalmologie of Ataturk University

School of medicine between 10.1.1969 and 10.1 1972 special reference to side and kind of injuries, complications and prognosis.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- 1- Sorsby, A.: Eye disease. Vol. 111, Butterworths compl ondon 1964, pp. 392
- 2- Çingil, G.: İş kazaları ve Göz. İhtisas tezi, Ankara, 1969.
- 3- Newell, W.: Ophthalmology; Principles and Concepts. The C.V. Mosby Company St. Louise 1965i pp. 138
- 4- Allen, L.N.: May's Manuel of the disease of the eye. 23 ed,-Baltimore: The Williams and Wilkinks Comp. 1963, ppb . 153
- 5- Fasanella, M.R.: Complications in eye surgery. W.B. Saunders Company, Philadelphia and oLondon, second edition, 1969, pp. 45i
- 6- Kohen. A.: Glob perforasyonları. İhtisas tezi, İstanbul, 1969.
- 7- Olurin, O.: -Eye in jnries-In Nigeria. Am. J. Ophthal. p. 72. 159, 1971i
- 8- Artuner, B., Bengisu, Ü., Aydoğan, N.: Les corps Entrangers intraoculalres, 1. Interbalkanik oft. Kong. Rapor Kısım Vi İstanbul, 1968. VII. Türk Oft. Kong. Bült., 1969i Sayfa: 25.